

การประเมินการทำงานของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) กรณีศึกษา ต. เมืองศรีโค จ.อุบลราชธานี

บทนำ

ปัจจุบันจำนวนและสัดส่วนผู้สูงอายุของประเทศไทย เพิ่มขึ้นในอัตราที่รวดเร็ว โดยสัดส่วนของผู้สูงอายุจะเพิ่มจาก ร้อยละ 10.3 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 19.8 ในปี 2568 ซึ่งจะทำให้เข้าสู่สังคมประชากรผู้สูงอายุ (aging population) ด้วยเหตุผลดังกล่าวสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพ และพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ (สท.) กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ได้ดำเนินโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ส่งเสริมให้เกิดระบบงานอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ (อผส.) เพื่อเป็นกลไกในในระดับฐานของชุมชน โดย อผส. มีหน้าที่ คือ ดูแลผู้สูงอายุทุกคนในชุมชน การเฝ้าระวังและเตือนภัย และการจัดบริการดูแลสวัสดิการสังคม

ในส่วนของตำบลเมืองศรีโคได้มีการริเริ่มโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้านเมื่อปี พ.ศ. 2553 มี อผส. จำนวน 55 คน คณะผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการปฏิบัติงาน ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) ในตำบลเมืองศรีโค อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ทั้งนี้ เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุงการดำเนินงานตามโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้านของตำบลเมืองศรีโคต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) ณ ชุมชนเมืองศรีโค และเก็บรวบรวมข้อมูลของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุของตำบลเมืองศรีโคอย่างเป็นระบบ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) ในตำบลเมืองศรีโค

ระเบียบวิธีวิจัย

กรอบแนวคิด

1. ลักษณะสังคมประชากร
2. การสนับสนุนทางสังคม
  - จากเจ้าหน้าที่
  - จากครอบครัวของผู้สูงอายุ
3. ความรู้ของ อผส.
  - ด้านการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ
  - ด้านสิทธิประโยชน์เชิงสังคม
4. การปฏิบัติหน้าที่ของ อผส.
  - ความถี่ในการปฏิบัติหน้าที่
5. ทิศนคติของ อผส. ต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆของผู้สูงอายุ
6. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากนั้นดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดที่กล่าวมาแล้ว และนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความเหมาะสมหรือความตรงตามเนื้อหาของข้อคำถาม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง อาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้านตำบลเมืองศรีโค จำนวน 55 คน **สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล** คือ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป SPSS โดยสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเป็นสถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)

ผลการศึกษา

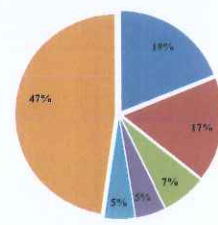
ตาราง ลักษณะสังคมประชากรของ อผส.

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	25	59.5
อาชีพ		
เกษตรกร	31	73.3
รายได้		
น้อยกว่า 3,000 บาท	26	61.9

ผลการศึกษา (ต่อ)

ระดับการสนับสนุนทางสังคม	จำนวน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ได้รับการสนับสนุนอยู่ในระดับน้อย	0	0	2.62	0.31
ได้รับการสนับสนุนอยู่ในระดับปานกลาง	2	2.8		
ได้รับการสนับสนุนอยู่ในระดับมาก	40	95.2		

ความถี่ในการออกเยี่ยม	จำนวน	ร้อยละ
ออกเยี่ยมทุกวัน	0	0.0
1-2 วันต่อสัปดาห์	36	85.7
ออกเยี่ยมวันเว้นวัน	6	14.3
ไม่ได้ออกเยี่ยม	0	0.0

ความถี่ในการออกเยี่ยมของ อผส. ต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆของผู้สูงอายุ

สรุปผลการศึกษา

อผส. สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามกรอบหน้าที่ของ อผส. ทั้ง 3 ด้าน คือ การดูแลสุขภาพผู้สูงอายุในชุมชน การเฝ้าระวังและเตือนภัย รวมไปถึงการจัดบริการและสวัสดิการทางสังคม อผส. ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 87.5) มีความถี่ในการออกไปเยี่ยมเยียน สัปดาห์ละ 1-2 วัน อผส. ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 83.3) มีความเห็นว่า การปฏิบัติหน้าที่ของ อผส. มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้สูงอายุทั้งด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคมและเศรษฐกิจอยู่ในระดับมาก อผส. ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 14.3) มีปัญหาเรื่องความเพียงพอของความรู้ในการปฏิบัติงาน และ อผส. ส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะต่อโครงการ คือ ควรมีงบประมาณในการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่

จากผลการศึกษา คณะผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า หากจะดำเนินโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น หน่วยงานที่รับผิดชอบควรมีการสนับสนุนในส่วนของงบประมาณในการปฏิบัติงาน ของ อผส. และควรมีการจัดอบรมความรู้เพิ่มเติมให้แก่ อผส. เพื่อให้ อผส. สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดี

ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาความคิดเห็นของ อผส. ดังนั้นอาจทำให้เกิดอคติได้ จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมให้ครอบคลุมถึงผู้สูงอายุที่ได้รับการดูแลจาก อผส. เพื่อลดปัจจัยไม่พึงประสงค์ และทำให้การวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์จินตนา นลาพร อาจารย์ธีรภาพร ษณะกิจ และอาจารย์ณรงค์ชัย อัญญา อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้ให้คำแนะนำในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ และขอขอบพระคุณ คุณวาสนา บุญล้ำเลิศ ตำแหน่งนักวิชาการสาธารณสุข 5 ที่อุบลราชธานี ข้อมูลโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ตำบลเมืองศรีโค

เอกสารอ้างอิง

1. บรรณวิจิตร นิช และคณะ. 2551. สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2550. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ.
2. สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ. 2547. คู่มือการดำเนินงานโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (home care) กรุงเทพมหานคร: สำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสคนพิการ และผู้สูงอายุกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
3. วิไลลักษณ์ บุญเมืองทอง. 2553. การประเมินโครงการอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน : กรณีศึกษา จังหวัดเพชรบุรี. ภาคนิพนธ์คณะพัฒนาศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

